

Управлінська модель системи екологічного менеджменту на основі ризик-орієнтованого підходу

Вадим Чурилін

*аспірант освітньо-наукової програми «Менеджмент»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: ChurylinVO@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-6453-359X*

Леонід Віткін

*д.т.н., професор, професор кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: Vitkin@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-0731-1333*

Управлінська модель системи екологічного менеджменту на основі ризик-орієнтованого підходу базується на інтеграції принципів ISO 14001 з комплексним контролем техногенних, природних, соціально-економічних та управлінських аспектів, що дозволяє ефективно ідентифікувати, оцінювати, контролювати та мінімізувати екологічні ризики. Для цієї таблиці представлена структура моделі, яка включає кілька основних етапів управління екологічними ризиками, методологічну основу кожного етапу, відповідні інструменти та ключові показники ефективності (KPI) [3].

Системні дослідження передбачають наявність дослідника та задач, які він ставить перед системою для досягнення мети, та у відповідності з ними проводить відбір елементів і відношень між ними, які необхідно враховувати при вирішенні поставлених задач. Застосування системних принципів в дослідженні передбачає, в першу чергу, виділення системи із середовища як сукупності елементів, які утворюють цілісність і визначеним способом пов'язані між собою [2].

На першому етапі ідентифікації екологічних ризиків організація інтегрує принципи стандарту ISO 14001 для систематичного аналізу впливу вашої діяльності на навколишнє середовище. Це охоплює як прямі, так і непрямі фактори, які можуть створити зараз екологічні загрози. Ключовими показниками ефективності цього етапу є кількість ідентифікованих ризиків та їх класифікація на основі джерел виникнення.

На другому етапі оцінка екологічних ризиків, яка включає застосування системи ESG-показників (екологічні, соціальні та управлінські фактори). Оцінка розроблена як кількома, так і якісними методами, зокрема, через використання матриці оцінки ризиків і сценарного аналізу. такі інструменти можуть не тільки виміряти рівень ризиків, але й передбачити можливість слідки для організації, навколишнього середовища та соціуму. Ключовим показником ефективності на цьому етапі є точність прогнозування можливих збитків і визначення рівня ризику, що дозволяє надавати пріоритетність заходам для їх мінімізації [1].

На етапі планування заходів з мінімізації, пропонується різні варіанти зниження ризиків з урахуванням їх порівняння вартості, ефективності ризику

та відповідних видів. Важливим підходом тут є витратно-ефективний аналіз, який дозволяє оцінити економічну доцільність різних заходів. Крім того, розглядається сценарій, за яким кожен ризик може бути зменшений на різних рівнях, і це порівнюється з витратами та вигодами для організації. Основним показником ефективності є відсоток розрахункових ризиків від загального рівня та результати витрат на заході до отриманих випадків.

Етап моніторингу та контролю екологічних ризиків передбачає впровадження сучасних інформаційних технологій для постійного збору, обробки та аналізу даних щодо стану навколишнього середовища та дотримання стандартів екологічного менеджменту. Автоматизація цього процесу за допомогою інтегрованих систем моніторингу дозволяє оперативно виявляти відхилення від встановлених норм і швидко реагувати при можливості загрози. Основними показниками ефективності тут є частота моніторингу та кількість виявлених і усунутих екологічних проблем у реальному часі.

На етапі оцінки результатів та коригувальних дій використовуються принципи циклу PDCA (планування, виконання, перевірка, дії), які передбачають безперервне вдосконалення процесів екологічного управління. Організація оцінює результати проведених заходів, аналізує причини можливих відхилень та невідповідностей і на їх основі оновлює плани мінімізації ризиків. Важливим аспектом є зворотний зв'язок з керівництвом та оперативність у внесенні коригування. Ключовими показниками ефективності є досягнення встановлених екологічних цілей та скорочення негативного впливу на навколишнє середовище [4].

Завершальний етап — удосконалення системи екологічного управління — дозволяє в аналізі ефективності всіх впроваджених рішень та розробці нових рекомендацій, спрямованих на вдосконалення як внутрішніх процедур управління, так і національних стандартів у сфері екологічного менеджменту. Важливим є проведення регулярних екологічних аудитів та консультацій з експертами, що дозволяє впроваджувати кращі практики та забезпечувати відповідність новітнім міжнародним стандартам, таким як ISO 14001.

Не менш важливою складовою є розвиток культури ризик-менеджменту на всіх рівнях організації. Формування відповідних компетенцій серед персоналу, впровадження стандартів управління екологічними ризиками, а також інтеграція принципів сталого розвитку в загальну стратегію підприємства сприяють досягненню високого рівня екологічної ефективності. Врахування соціальних, економічних та екологічних аспектів у процесах управління ризиками забезпечує комплексний підхід до вирішення проблем, що виникають у результаті людської діяльності.

Таким чином, управлінська модель екологічного менеджменту, орієнтована на ризик-менеджмент, забезпечує ефективне управління екологічними аспектами діяльності організації, що дозволяє знижувати негативний вплив на навколишнє середовище, зберігати природні ресурси та підтримувати сталий розвиток підприємства. Ризик-орієнтоване управління сприяє не тільки

підвищенню рівня екологічної безпеки, але й оптимізації витрат на заходи, що стосуються екологічної охорони, завдяки більш ефективному розподілу ресурсів і застосуванню превентивних стратегій.

Ключові слова: управлінська модель, екологічний менеджмент, ризик-орієнтований підхід, екологічне управління, екологічна безпека.

Список використаних джерел

1. Гринчук Ю. С., Шкапенко А. М., Шемігон О. І. Актуалізація та пропозиції щодо удосконалення екологічного менеджменту на підприємстві (в розрізі кадрової політики). *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: http://www.econotyu.nauka.com.ua/pdf/1_2022/21.pdf
2. Даянкач А. Система екологічного менеджменту. URL: <https://www.dqsglobal.com/uk-ua/navchajtesya/blog/sistemaekologichnogomenedzhmentu-povnij-posibnik#umweltmanagementsystem-chapter0>
3. Стандарт ISO 14001:2015 Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосовування (ISO 14001:2015, IDT).
4. Шпандарук В. Вдосконалення управління ризиками підприємств на засадах реалізації превентивних заходів. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 3. Т. 1. С. 241–244.